

**Pluralism and Freedom
Faith-Based Organizations in a Democratic Society
Stephen V. Monsma
Rowman and Littlefield Publishers 2012**

Anmeldt af **Brian Hansen**

Bogens tema er åndsfrihed. Udgangspunktet er religionsfriheden, men mange andre elementer af åndsfriheden berøres også. Bogen fokuserer på en amerikansk kontekst, men mange af emnerne er mindst lige så relevante i en dansk sammenhæng, selv om fronterne måske er trukket tydeligere op i USA. Problemstillingerne er aktuelle og konkrete, det gælder for eksempel spørgsmålet om, hvorvidt trosbaserede organisationer må tage ansøgere tro og etik i betragtning, når de ansætter folk, og om de må lade religiøse elementer indgå i et arbejde, der modtager offentlig støtte.

Bogen begynder med i kapitel 1 at ridse de problemstillinger op, som den vil tage fat på. Her inddrages en lang række konkrete eksempler fra den virkelige verden. Eksemplerne er amerikanske, men mange af de grundlæggende problemstillinger og strids-spørgsmål kender vi også i Danmark. Som sagt er fronterne nok trukket skarpere op i den amerikanske debat, men netop dette gør, at man som læser bliver opmærksom på nogle udfordringer, som måske endnu ikke er blevet så tydelige i Danmark. Kapitel 2-4 fokuserer meget specifikt på det

amerikanske samfund, og man kunne måske spørge, hvad vi i Danmark kan bruge en sådan analyse til. Men selve tilgangen kan bruges til noget. Først den grundige analyse af trosbaserede organisationers rolle i samfundet i dag, dernæst analysen af hvordan historiske faktorer har præget befolkningens måde at se på disse organisationers rolle og slutteligt den politologiske analyse af, hvordan dette så er med til at forme de politiske fløjes syn på trosbaserede organisationer og deres rolle i samfundet. Selv om empirien er amerikansk, giver disse kapitler alligevel nogle gode metodiske inputs til, hvordan man selv kan analysere den danske kontekst, og der udover er der også en række lighedspunkter mellem Danmark og USA.

Kapitel 5 indledes med en opfordring til både højre- og venstrefløjen i amerikansk politik om at gennemtænke spørgsmålet om trosbaserede organisationers rolle i samfundet på ny. Her bringer forfatteren den strukturelle pluralisme på bane, som historisk stammer fra de kontinentaleuropæiske kristendemokrater. Han beskriver det personalistiske menneskesyn, der er

helt centralt i denne tænkning. Et menneskesyn, der ifølge forfatteren, har mere blik for det hele menneske og lægger større vægt på betydningen af, at mennesket naturligt indgår i fællesskaber, end det er tilfældet for menneskesynet i den liberale tradition. I en amerikansk kontekst handler debatten meget om individets rettigheder overfor staten, og det samme er vel ofte tilfældet i en dansk sammenhæng. Noget af det, som den strukturelle pluralisme kan bidrage med, er ifølge forfatteren, at den har mere syn for de organisationer og sociale fællesskaber, som mennesker indgår i, og som er strukturer, der ligger på niveauet mellem det enkelte menneske og staten. Her præsenteres de to begreber "subsidiaritet" og "sfæresuverænitet", som er væsentlige komponenter i den strukturelle pluralismes bud på netop dette. Hermed kommer fokus ikke udelukkende til at ligge på individuelle rettigheder, og man præsenteres for en tænkning omkring samfundets opbygning, hvor de forskellige sociale strukturer, der ligger mellem individet og staten, her i blandt de trosbaserede organisationer, er tænkt naturligt med ind. Kapitlet indeholder også nogle relevante overvejelser omkring, hvad det vil sige, at staten er neutral i forhold til religion. En af forfatterens gennemgående pointer i bogen er, at det sekulære standpunkt ikke er mere neutralt end det religiøse. Hvis staten derfor vælger at afvise enhver støtte til trosbaserede organisationer (det kunne i en dansk sammenhæng fx være kristne friskoler), så er dette ikke et udtryk for neutralitet, men derimod et udtryk for at staten vælger side til fordel for det sekulære standpunkt imod det religiøse.

I kapitel 6 rundes bogen af med, at forfatteren anvender teorierne og koncepterne fra den strukturelle pluralisme på de problemstillinger og temaer, han præsenterede tidligere i bogen. Hans konklusion er, at

den strukturelle pluralisme har meget at bidrage med ind i den amerikanske debat, blandt andet fordi den har et gennemtænkt bud på trosbaserede organisationers rolle i samfundet, og på hvordan religionsfriheden ikke kun kommer til at gælde for individer men også for fællesskaber og organisationer. Samtidig gives der plads til at såvel religiøse som sekulære organisationer kan spille en rolle i samfundet på lige fod.

Bogen er helt klart skrevet til amerikanere, og der er dele af bogen, som en dansk læser nok vil gå let henover, med mindre den pågældende har en særlig interesse for amerikanske samfundsforhold. Men med det forbehold in mente, så skal det siges lige så klart, at bogen bidrager med en stor mængde viden og indeholder en lang række grundige analyser og diskussioner. Så er man til dybdegående og principiel tænkning inden for dette område, så er bogen bestemt anbefalelsesværdig. Samtidig gør de mange eksempler fra den virkelige verden, at problemstillingernes aktualitet bliver tydelig. Det er på ingen måde bare en skrivebordsproblematik, forfatteren tager op. Bogen er også et godt bud på, hvordan åndsfrihedsdebatten kan nuanceres og beriges ved at tænke organisationer og fællesskaber mere med ind, så det ikke kun kommer til at handle om individets rettigheder over for staten. Dette er vigtigt, da disse fællesskaber er en central del af vores hverdagsvirkelighed, og derfor også bør spille en rolle i den principielle tænkning omkring åndsfriheden og i debatten herom.

Er man først for nylig begyndt at interessere sig for spørgsmålet om åndsfrihed og herunder religionsfrihed, så er denne bog nok ikke en af de første, man skal læse. Bogen er for dem, der virkelig vil i dybden med emnet. Det kunne være den, der gerne vil have nogle inputs, der kan være med til at forme og udfordre vedkommendes eget syn

på spørgsmålet om åndsfrihed, eller den, der gerne vil vide mere om den strukturelle pluralisme og det, denne tænkning eventuelt kunne have at tilbyde af nye perspektiver også ind i en dansk sammenhæng. Særligt er bogen nok interessant for den, der

gerne vil inspireres til selv at analysere tilsvarende spørgsmål i en dansk kontekst, og hvem ved, om der også var en enkelt blandt disse, der måske ville skrive en bog eller to om det efterfølgende. En lignende bog på dansk vil bestemt være velkommen!